

ÅRSBERETNING 2002

FOR

JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG

OG

JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSENHED

1. Baggrund

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg blev nedsat i foråret 1998 med henblik på at styrke forskningen på Justitsministeriets område, herunder bl.a. rådgive justitsministeren om forskningspolitiske spørgsmål, vurdere behovet for forskning, fremsætte forslag til forskningsprojekter og koordinere forskningen dels inden for hele Justitsministeriets område og dels med forskningen på andre ministeriers områder. Endvidere skal udvalget medvirke til, at oplysninger om forskning er let tilgængelige for myndigheder og forskere, og efter anmodning fra justitsministeren medvirke ved udarbejdelsen af generelle retningslinier for tildeling af offentlige midler til konkrete forskningsprojekter m.v.

I efteråret 1997 ansatte Justitsministeriet en forsknings- og dokumentationskonsulent til varetagelse af konkrete forsknings-, statistik- og dokumentationsopgaver samt sekretariatsfunktioner i forhold til Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Med ansættelse af yderligere personale blev Forskningsenheden etableret i 2001.

Der er årligt afsat et beløb til finansiering af ekstern forskning.

Årsberetningen oplyser om den virksomhed, der har fundet sted på disse områder i 2002.

2. JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG

2.1. Sammensætning

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg består af repræsentanter for Justitsministeriets departement, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Rigsadvokaten, Rigspolitchefen, Foreningen af Politimestre i Danmark, Den Danske Dommerforening, Foreningen af Fængselsinspektører, Det Kriminalpræventive Råd, Retspsykiatrisk Klinik, Danmarks Statistik, Sundhedsministeriet, Socialministeriet og Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Endvidere er 6 udvalgsmedlemmer fra universiteterne personligt udpegede.

Efter gen- eller nybeskikkelse fik Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg i foråret 2002 følgende sammensætning:

Medlem

Politimester Karsten Petersen, genbeskikkelse

Indstillet af Rigspolitchefen

Politimester Signe Justesen, genbeskikkelse

Indstillet af Foreningen af Politimestre i DK

Professor, dr. jur. Jørgen Dahlberg-Larsen

Indstillet af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

Fængselsinspektør Bodil Philip, genbeskikkelse

Indstillet af Foreningen af fængselsinspektører, vicefængselsinspektører og økonomichefer

Dommer Lis Sej, genbeskikkelse

Indstillet af Den danske Dommerforening

Adm. Overlæge Peter Kramp, genbeskikkelse

Indstillet af Retspsykiatrisk Klinik

Rigsadvokatassessor Birgit Foltmar Gammelgaard

Indstillet af Rigsadvokaten

Kontorchef Carsten Torpe, genbeskikkelse

Indstillet af Danmarks Statistik

Sekretariatschef Arne Gram, genbeskikkelse

Indstillet af Det Kriminalpræventive Råd

Afdelingschef Johan Reimann, genbeskikkelse

Indstillet af Justitsministeriets departement

Kontorchef Marianne Secher

Indstillet af Direktoratet for Kriminalforsorgen

Fuldmægtig Jacob Preisler

Indstillet af Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Fuldmægtig Anya Manghezi

Indstillet af Socialministeriet

Personligt udpegede medlemmer:

Professor, dr. jur. Flemming Balvig, genbeskikkelse
Københavns Universitet

Professor, dr. jur. Henning Koch, genbeskikkelse
Københavns Universitet

Lektor, dr. crim. Annika Snare
Københavns Universitet

Professor Gorm Toftegaard Nielsen, genbeskikkelse
Århus Universitet

Lektor, dr. jur. Jens Evald, genbeskikkelse
Århus Universitet

Lektor Ingrid Lund-Andersen
Århus Universitet

Professor, dr. jur. Flemming Balvig er formand for udvalget.

2.2. Mødeaktiviteter

Der er i 2002 afholdt 2 møder i udvalget, henholdsvis d. 6. juni og d. 3. december.

2.3. Udvalgets virksomhed

2.3.1. Oversigt over forsknings- og statistikopgaver inden for Justitsministeriets område

Der er udarbejdet et katalog over behovet for forskning inden for de forskellige sagsområder, der henhører under Justitsministeriets departement, Justitsministeriets styrelser samt inden for Rigspolicefens og Rigsadvokatens område.

Kataloget fokuserer primært på behovet for evaluering af aktuelle lovændringer m.v. og for forskning i relation til fremsatte lovforslag. Endvidere har udvalgsmedlemmerne suppleret med ønsker om især mere almene forskningsprojekter inden for Justitsministeriets område. Kataloget opdateres og drøftes kontinuerligt med henblik på at have et overblik over igangværende og mulige kommende forskningsopgaver på Justitsministeriets område.

2.3.2. Prisopgave

Med henblik på at styrke de studerendes interesse for forskning inden for Justitsministeriets område har Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg indstiftet en pris for bedste studenterafhandling vedrørende et givet emne. Prisen er på 25.000 kr. Emnet for prisopgaven i 2001, med prisuddeling foråret 2002, var 'økonomisk kriminalitet'. Prisen for 2001 er imidlertid ikke blevet uddelt, idet der ikke er indkommet tilstrækkeligt kvalificerede besvarelser af opgaven.

Prisen for år 2002, med indleveringsfrist 1. februar 2003, vil gå til den bedste besvarelse af en opgave om 'Pressen og retspolitikken'.

Prisen for år 2003, med indleveringsfrist 1. august 2004, vil gå til den bedste besvarelse af en opgave om 'Privat påtale eller påtalebegæring i offentlige straffesager'.

Nærmere information om opgavens afgrænsning og om indlevering af opgave er annonceret i relevante tidsskrifter og på Justitsministeriets hjemmeside: <http://www.jm.dk>

2.3.3. Almen og udvidet offerstatistik

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg nedsatte i 1998 en statistikarbejdsgruppe, der bl.a. har drøftet spørgsmålet om at etablere en statistik om ofres køn og alder. Arbejdsgruppens bestræbelser har båret frugt, og i 2002 udgav Danmarks Statistik den første offerstatistik, som oplyser om køn og alder på ofre for forskellige former for personfarlige forbrydelser i 2001. Statistikken er baseret på oplysninger, der knytter sig til anmeldelsestidspunktet, og omfatter derfor også forhold, der ikke senere opklares, som henlægges eller fører til frifindelse. Statikken udarbejdes årligt og indgår i den almindelige kriminalstatistik.

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg nedsatte i 2001 en ny arbejdsgruppe, der skal drøfte mulighederne for at udvide den nye offerstatistik med flere oplysninger. Den nye arbejdsgruppe har foreslået, at offerstatistikken bør udvides med oplysninger om 1) gerningsstedets art, 2) relationen mellem offer og gerningsmand og 3) anvendelse af våben. Arbejdsgruppen har endvidere foreslået, hvilke kategoriseringer der bør anvendes ved statistikføringen af disse nye oplysninger. Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har tilsluttet sig arbejdsgruppens forslag. Forslaget afventer nu, at der skabes en praktisk mulighed for at registrere disse oplysninger med henblik på statistikføring.

2.3.4. Drøftelse af forslag til forskningsprojekt om indbrudstyveri

Sekretariatet har i samarbejde med formanden og forskningsleder, ph.d. Lars Holmberg og efter opfordring fra politimestrene Ole Scharf og Signe Justesen udarbejdet et forslag til et større forskningsprojekt om indbrudstyveri. Forslaget er drøftet på et udvalgsmøde, og det er besluttet, at der indledningsvis bør udarbejdes en oversigt over den internationale empiriske forskning om indbrud med henblik på at få inspiration til den konkrete udformning af et dansk projekt. Litteraturstudien er påbegyndt 1. januar 2003.

2.3.5. Møde med Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

Både i 2001 og i 2002 har Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd (SSF) indkaldt forslag til emner til forskningsprioritering fra ministerier og forskningsudvalg. Sekretariatet har indhentet forslag til forskningsemner fra udvalgsmedlemmerne og deltaget i møderne med SSF. Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har peget på, at der er et særligt behov for at styrke evalueringsforskningen. Det er derfor glædeligt at kunne konstatere, at SSF i dets strategiplan for 2003-2007 peger på evalueringsforskning som et af de tre områder, som der med virkning fra finanslov 2003 bør afsættes særlige midler til.

3. SEKRETARIATET

3.1. Personale

Mag.art. et dr.jur. Britta Kyvsgaard er forskningschef for forskningsenheden og sekretær for Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Juni 2001 blev cand. scient. soc. Susanne Clausen ansat som fuldmægtig primært med henblik på at bistå med sekretariats- og forskningsopgaver.

Der har i 2002 været knyttet tre studentermedhjælpere til forskningsenheden: Stud. scient. soc. Marthin Rosenkrantz Nielsen, stud. scient. soc. Anne-Julie Boesen Pedersen og stud. scient. soc. Jakob Roepstorff.

3.2. Forsknings-, statistik- og udredningsopgaver

Der er i årets løb gennemført en række opgaver enten efter anmodning eller på eget initiativ. Forskningsrapporter m.v. er tilgængelige på Justitsministeriets hjemmeside www.jm.dk under *Forskning og dokumentation*: Rapporter fra forskningsenheden.

3.2.1. Til brug ved Straffelovrådets drøftelser om strafferammer og straffastsættelse har der de seneste par år været arbejdet med en undersøgelse af strafudmåling. I 2002 blev undersøgelsen udvidet med en undersøgelse af bødestrørelser m.v., ligesom der er sket en opdatering af det tidligere

undersøgelsesmateriale, således at undersøgelsen omfatter afgørelser for perioden 1996 til 2000. Undersøgelsen er omtalt i *Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer*, bd. I-III, som udkom januar 2003. Forskningsenheden har uarbejdet bilagsdelen, bind III, og bidraget til visse kapitler i bind I.

3.2.2. På baggrund af Danmarks Statistiks undersøgelse af kriminalitet blandt indvandrere og efterkommere i 2000, se *Kriminalitet og national oprindelse 2000*, Sociale forhold, sundhed og retsvæsen 2002:9 (*Statistiske Efterretninger*) og <http://www.dst.dk/55>, er der udarbejdet et sammenfattende notat, *Notat vedrørende Kriminalitet og national oprindelse 2000*, som også inkluderer en analyse af udviklingen i indvandreres og efterkommeres kriminalitetshyppighed.

3.2.3. Der er udarbejdet en undersøgelse af reaktionen på unges vilkårsovertrædelser. Undersøgelsen er igangsat på anbefaling af Ekspertgruppen om ungdomskriminalitet. Undersøgelsens resultater er udgivet i rapporten: *Undersøgelse vedr. unge lovovertrædere i vilkårsovertrædelser og reaktioner herpå*.

3.2.4. Til brug for Retsudvalget og for den senere evaluering af ungdomssanktionen er der gennemført en undersøgelse af de ungdomssanktioner og de ubetingede domme, der i perioden 1. juli 2001 til foråret 2002 er idømt unge lovovertrædere under 18 år, se *Redegørelse om ungdomssanktioner og ubetinget fængselsstraffe til unge lovovertrædere, juli 2001 til april 2002*.

3.2.5. Til brug for Rigsadvokatens statistiske redegørelse om varetægtsfængsling i isolation 2001 er der udarbejdet en statistik, baseret på afsluttede isolationsfængslinger i 2001. Statistikken omfatter bl.a. oplysninger om kriminalitetens art, se *Statistik om isolationsfængsling* og *Rigsadvokaten Informerer*, nr. 17, 2002.

3.2.6. Til brug for Rigsadvokatens meddelelse om behandlingen af straffesager vedrørende psykisk afvigende kriminelle og med henblik på den senere evaluering af tidsbegrænsningen af foranstaltninger efter §§ 68-69 er der udarbejdet en statistik, baseret på de behandlingsdomme, der er idømt siden lovændringen fra 1. juli 2000. Se *Foranstaltningsdomme 1.7.2000 i 31-12-2001* og *Rigsadvokaten Informerer*, nr. 4, 2003.

3.2.7. Ved årets udgang var et dansk bidrag til et nordisk forprojekt om strafudmåling og strafniveau i de nordiske lande under udarbejdelse. Forprojektet er igangsat på initiativ af det norske justitsministerium.

3.2.8. Ved årets udgang var en undersøgelse af kriminalitetsniveauet i landets kommuner og politikredse under udarbejdelse. Undersøgelsen, der blev offentliggjort ultimo februar 2003, beregner det forventede kriminalitetsniveau, når der tages hensyn til de forskelle i befolkningssammensætningen, som påvirker forskellene kommunerne imellem. Se *Kriminalitetsniveauet i landets kommuner og politikredse i en modelafprøvning*.

3.2.9. Det er besluttet, at Danmark, som led i regeringens handleplan til bekæmpelse af vold mod kvinder, skal deltage i en international undersøgelse af vold mod kvinder (IVAWS). Forskningsenheden, der sammen med udvalgsformand Flemming Balvig vil komme til at stå for udarbejdelse af en dansk delrapport, har deltaget i forskellige møder vedrørende udformningen af spørgeskemaet, og Vilstrup Research, som forventes at gennemføre de telefoninterviews, undersøgelsen baseres på, har foretaget en pilotundersøgelse med henblik på at afprøve spørgeskemaet. Undersøgelsen ventes gennemført efteråret 2003.

3.2.10. Ved årets udgang var en evaluering af den offerrådgivningsordning, der blev introduceret i 1998, under opstart. Evalueringen vil blive baseret på såvel spørgeskemaer som interviews med ofre og offerrådgivere. Evalueringen forventes klar ved udgangen af 2003.

3.2.11. I årets løb er der desuden udarbejdet en række mindre notater vedrørende bl.a. udviklingen i sanktioner for vold, kriminalitetsudviklingen generelt, udviklingen i brug af samfundstjeneste og udviklingen i befolkningens bekymring for vold og kriminalitet.

3.3 Dokumentation

3.3.1. Justitsministeriet har via medlemskab af Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi taget initiativ til dannelsen af en nordisk kriminologisk bibliografi ζ Bibliography of Nordic Criminology ζ der rummer oplysninger om forskning fra og med 1. januar 1999. Bibliografien er tilgængelig på <http://crim.epm.se/index.html>. Der anvendes engelske søgeord, så også forskere fra lande uden for Norden kan drage nytte af bibliografien.

3.3.2. Af Justitsministeriets Forskningspulje er der bevilget midler til udarbejdelsen af en komplet bibliografi over danske forskningsinstitutionernes udgivelser inden for kriminologi, strafferet og straffeprocess i perioden 1980-1999. Denne bibliografi supplerer ovennævnte nordiske elektroniske bibliografi.

3.3.3. I forbindelse med en lovændring i 2000, som vedrører tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69, er det besluttet, at Forskningsenheden skal oparbejde en database med oplysninger om nye foranstaltningsdomme med henblik på årligt at kunne udarbejde en statistik herover samt med henblik på senere at kunne foretage en evaluering af lovændringen, jf. også pkt. 3.2.6. ovenfor.

3.3.4. I forbindelse med indførelsen af ungdomssanktionen, jf. straffelovens § 74 a, i 2001 er det besluttet, at Forskningsenheden skal oparbejde en database med oplysninger om nye ungdomssanktionsdomme med henblik på såvel en løbende statistik vedrørende anvendelsen af den nye sanktion som på en senere evaluering af sanktionen, jf. også pkt. 3.2.4. ovenfor. Der indsamles endvidere løbende oplysninger fra kommunerne om forløbet af de enkelte sanktioner.

3.4 Eksternt udvalgsarbejde

Britta Kyvsgaard har i 2002 været:

Medlem af Det offentlige Forskningsudvalg om Velfærdsforskning

Medlem af Danmarks Statistiks Forskningsudvalg

Rådsmedlem i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi

Medlem af Det Kriminalpræventive Råds styregruppe for forsøg med konfliktråd

Medlem af Den Voldsforebyggende Enheds tænketank

Medlem af Kriminalforsorgens ζ effektmålsgruppe ζ

Tilforordnet Kriminalforsorgens Beskæftigelsesudvalg

Medlem af By og Bygs følgegruppe vedr. projektet ζ forebyggelse af kriminalitet i boligområder ζ .

Medlem af Kriminalforsorgens tænketank vedrørende recidivproblematikken

Susanne Clausen har i 2002 været:

Tilforordnet Kriminalforsorgens Beskæftigelsesudvalg.

4. Forskningsbevillinger

4.1. Prioritering af forskningsbevillinger

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har besluttet, at følgende retningslinier bør gælde for bevillinger fra Justitsministeriets Forskningspulje:

Den højeste prioritet gives til *forskning og evaluering i forbindelse med lovforberedende arbejde, lovændringer og forsøgsvirksomhed inden for Justitsministeriets område*. Ønsket om at styrke forskningen inden for Justitsministeriets område udspringer i høj grad af behovet for at få en forskningsbaseret viden på netop disse områder, herunder ikke mindst viden om betydningen af lovændringer. Det er derfor naturligt, at det er denne form for forskning, der især søges fremmet gennem bevillinger m.v.

Anden prioritet gives *forskning i mere almene, aktuelle problemstillinger, som knytter sig til den politiske debat, eller som er af grundlæggende betydning for det felt, Justitsministeriet dækker*. Udvalget og ministeriet må primært søge at stimulere universitetsforskere og andre til at påtage sig disse opgaver og sekundært sikre, at forskningen gennemføres som rekvireret forskning.

Med henblik på at stimulere de studerendes interesse for forskning og for Justitsministeriets fagområde er det endvidere besluttet, at *studentprojekter kan støttes med mindre beløb*. Det forudsætter, at projekterne vedrører emner, som er af interesse for Justitsministeriet, at projekterne i øvrigt er af en karakter, som en mindre forskningstrænet kan forventes at få udbytte af, og at vedkommende superviseres af en etableret forsker.

Retningslinier for udbetaling af midler fra Justitsministeriets forskningspulje

Der er udarbejdet en standardskrivelse med retningslinier for, hvorledes midler udbetales og administreres, med vilkår for opbeholdelse af løn, for indlevering af regnskab og rapport m.v. Retningslinierne følger i meget høj grad dem, Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd har udformet.

4.3. Bevillinger fra Justitsministeriets forskningspulje i 2002

Der er i 2002 bevilget midler til følgende projekter:

Undersøgelse om mødet mellem politi og unge nydanskere. Undersøgelsen gennemføres af Center for Ungdomsforskning, RUC.

Bevilget beløb: 200.000 kr. i 2002 og 200.000 kr. i 2003.

En forundersøgelse vedr. et projekt om rumænske adoptivbørn. Forundersøgelsen sikres gennemført af Civilretsdirektoratet.

Bevilget beløb: 50.000 kr.

Evaluering af Ringe-projektet. Undersøgelsen gennemføres af Center for Forskning i Socialt Arbejde.

Bevilget beløb: 250.000 kr.

Kvalitetssikring i relation til aktiviteterne på Sikringsafdeling og lukket retspsykiatrisk afsnit. Undersøgelsen gennemføres ved Psykiatrhospitalet i Nykøbing Sj.

Bevilget beløb: 333.200 kr. fordelt over 2002 og 2003.

¿Forbrydelser i dansk journalistik: Danske massemediers redigering af kriminalstof¿. Undersøgelsen gennemføres af professor Anker Brink Lund, Institut for Journalistik, Syddansk Universitet.

Bevilget beløb: 25.000 kr.

¿Forskningsprojekt om virkningerne af ændringen af købeloven¿. Undersøgelsen gennemføres af professor Peter Møgelvang-Hansen, Juridisk Institut, Handelshøjskolen i København.

Bevilget beløb: 178.765 kr.

¿Profilering af islamiske selvmordsterrorister. En socialantropologisk analyse af rekrutteringsmiljøet blandt islamiske fundamentalister¿. Undersøgelsen gennemføres af Michael Taarnby, Center for Kulturforskning, Aarhus Universitet.

Bevilget beløb: 385.254 kr.

Støtte til etablering af offerregister, jf. pkt. 2.3.3. ovenfor. Statistikken etableres af Danmark Statistik.

Bevilget beløb: 60.944 kr.

Støtte til studenterprojektet ¿Natteravnene i Ringsted¿. Undersøgelsen gennemføres af Bonnie Hall, Juridisk Fakultet, Københavns Universitet.

Bevilget beløb: max. 2.200 kr.

Støtte til studenterprojektet ¿Unge brug af rusmidler ¿ en komparativ studie¿. Undersøgelsen gennemføres af Sebastian Tutenges, Institut for Antropologi, Københavns Universitet.

Bevilget beløb: max. 28.500 kr.

Der er i 2002 sammenlagt bevilget 1.438.198 kr. fra Justitsministeriets Forskningspulje, inklusiv bevillinger fra tidligere år samt udgifter til data til brug for Forskningsenheden.

4.4. Resumé af afsluttede forskningsprojekter

4.4.1. I 2000 og 2001 blev der af Justitsministeriets Forskningspulje bevilget midler til *¿Evalueringsundersøgelse af straffelovens § 223 a vedrørende kriminalisering af kunder til prostituerede under 18 år.¿* Undersøgelsen er gennemført af sociolog Claus Lautrup, PRO-Centret. Resultaterne er offentliggjort i bogen *¿Unge i prostitution og lovgivning. Evaluering af Straffelovens § 223 a.¿*

Resumé af undersøgelsen:

Straffelovens § 223 a blev vedtaget i juli 1999. Bestemmelsen, som ved udgangen af 2001 endnu ikke havde ført til en sigtelse, er formuleret således: ¿Den, der som kunde har samleje med en person under 18 år, der helt eller delvis ernærer sig ved prostitution, straffes med fængsel indtil 2 år¿.

Claus Lautrups evaluering består af tre delundersøgelser. Den første er en beskrivelse og gennemgang af nordisk forskningslitteratur om unge i prostitution. Den anden består af en kvalitativ interviewundersøgelse baseret på interviews med 10 prostituerede, 28 repræsentanter for det sociale system, 21 for politiet og syv for dommerstanden. Den tredje del af undersøgelsen er en befolkningsundersøgelse, hvor 557 repræsentativt udvalgte af danskere har deltaget. Formålet med de to sidstnævnte undersøgelser har været at undersøge kendskabet til § 223 a og holdningen til prostitution og ungdomsprostitution.

Gennemgangen af den nordiske forskningslitteratur om unge i prostitution viser, at meget få såvel forskere som socialarbejdere kender til unge i prostitution. Fænomenet beskrives som nærmest overset, og forskningen er ofte baseret på rygter og formodninger snarere end konkrete erfaringer med udgangspunkt i de unge prostituerede selv eller deres kunder.

Interviewundersøgelsen viser, at der ikke er særligt mange af respondenterne fra det sociale system, politiet og retsvæsenet, som kender til straffelovens § 223 a. De fleste informanter vil derfor fokusere på den unge og dennes forhold frem for at fokusere på kunden, til trods for at denne, som følge af § 223 a, er den kriminaliserede part i prostitutionsforholdet. Det er socialarbejderne, der er mest positivt indstillede over for § 223 a. Selvom mange ikke umiddelbart kender til § 223 a, oplyser flertallet, at de er villige til at anmelde en kunde, hvis de får kendskab til et forhold, hvor en person under 18 år sælger sex. Mange socialarbejdere ændrer dog holdning, når mulige konsekvenser af en sådan anmeldelse diskuteres. Både dommere, politi og socialarbejdere er bekymrede for de mulige konsekvenser, en anmeldelse kan få for den unge, idet anmeldelse kan resultere i dramatisering af den unges situation og stemping af den unge som prostitueret.

Såvel socialarbejdere, dommere som politi er enige om, at det er urimeligt, at unge under 18 år prostituerer sig, og mener derfor, at § 223 a har en vigtig signalværdi. Undersøgelsen viser imidlertid også, at der især blandt politiet er meget få, som har kendskab til eller fokus på, at kunder til prostituerede under 18 år kan straffes. Politiet synes at rette indsatsen mod udenlandske prostituerede uden arbejdstilladelse samt jagten på bagmænd og på sorte penge i prostitution. Politiet og dommerstanden giver imidlertid også udtryk for en vis irritation over loven og kritiserer selve udformningen af denne. En vigtig pointe i undersøgelsen er, at et flertal af de interviewede politifolk og dommere ikke mener, at prostitution bør høre under deres ansvarsområde. Således er der overvejende enighed om, at prostitution, såvel blandt unge som voksne, er et socialt problem, der skal løses med sociale tiltag frem for med kriminalisering og jura.

Befolkningsundersøgelsen viser, at flertallet af den danske befolkning ikke er bekendt med, at det er ulovligt at gå til en prostitueret under 18 år. Der er dog stor enighed i befolkningen om, at man bør gøre noget for at begrænse ungdomsprostitution, og at dette skal ske både via lovgivning og via sociale tiltag.

Den generelle holdning blandt respondenterne er, at loven bør formuleres bredere, således at gråzoneprostitution og prostitutionslignende forhold også kriminaliseres. For at gøre loven mere anvendelig anbefaler især dommerne, at man bør fjerne kravet om, at den unge helt eller delvis [skal] ernære sig ved prostitution. De unge, som sælger sex, har ofte en sporadisk tilknytning til prostitutionsmiljøet, og den nuværende formulering af loven gør, at loven ikke er anvendelig. Endvidere anbefales det, at kravet om bevis for samleje fjernes og erstattes med samlejelignende handlinger.

4.4.2. I 1997, 1998 og 2000 blev der af Justitsministeriets Forskningspulje bevilget midler til forskningsprojektet 'Psykisk sygdom blandt unge kriminelle'. Undersøgelsen er gennemført af læge og ph.d.-studerende Patrick Gosden.

Projektet omfatter to undersøgelser. Resumé af undersøgelserne:

Unge 15-17 årige varetægtsfængslede i fængsler og lukkede institutioner

Undersøgelsen beskriver forekomsten af psykisk sygdom samt sociale og kriminelle forhold blandt alle 15-17 årige varetægtsfængslede i Østdanmark. 69% af alle er blevet diagnosticeret med en psykiatrisk lidelse. Gruppen er præget af dårlige sociale forhold og overrepræsentation af unge med anden etnisk baggrund.

Publikation: Prevalence of mental disorders among 15-17 year old male adolescent remand prisoners in Denmark. Gosden NP, Kramp P, Gabrielsen G, Sestoft D.

Acta Psychiatrica Scandinavica, 2003:107:102-110.

Indsendt til publikation: ;Mental disorders and charges of violent offences. A study of male adolescent remand prisoners;. Gosden NP, Kramp P, Gabrielsen G, Andersen TF, Sestoft D.

;9 års registerbaseret follow-up på 15-19 årige kriminelle fra ;Psykisk syge kriminelle ; en registerundersøgelse af Kriminalforsorgens klientel;.;

Undersøgelsen bestemmer den generelle psykiatriske indlæggelsesfrekvens i en gruppe af 15-19 årige tilknyttet kriminalforsorgen i 1992, samt om voldsdomme blandt unge kriminelle kan forudsige senere psykiatrisk lidelse, specielt skizofreni. 8 % af personerne har været indlagt på en psykiatrisk afdeling før 1992, og tallet var i 2001 16 %. 3.7 % (31 mænd) var døde før 2001. Unge med en voldsdom fandtes med større risiko for senere at udvikle skizofreni.

Indsendt til publikation: ;Violence of young criminals predicts schizophrenia. A nine-year register based follow-up of 15-19 year-old criminals;. Gosden NP, Kramp P, Gabrielsen G, Andersen TF, Sestoft D.

4.4.3. I 2001 blev der af Justitsministeriets Forskningspulje bevilget midler til et speciale med titlen *;En historisk undersøgelse af korrupsion i Danmark;. Der er gennemført i alt tre undersøgelser vedrørende dette emne af historiestuderende Rasmus Salbøg Kristensen, Dorte Christensen og Mette Frisk, Institut for Historie og Områdestudier ved Århus Universitet.*

Resumé af specialeafhandlingerne:

I. *;Byfoged, enevælde og korrupsion ; en undersøgelse af det danske statsapparats behandling af to korrupte byfogder i den sene enevældes tid; af Rasmus Salbøg Kristensen.*

Med afsæt i Max Webers idealtipe for bureaukratisk administration og en moderne og hæderlig embedsstand er begyndelsen af 1800-tallet valgt som analyseperiode. Bureaukratiet var på dette tidspunkt veletableret i Danmark. Byfogden gennemgik i løbet af 1700-tallet en markant udvikling, fra at være ;bedsteborger; til en moderne og professionel embedsmand, hvorfor Byfogden er velegnet som undersøgelsesobjekt i begyndelsen af 1800-tallet.

En række tilsynsrejser fra den danske centraladministration til den lokale forvaltning i 1800-tallets første del var i særdeleshed udtryk for, at de lokale embedsmænd skulle betragtes som en del af det statslige embedskorps. Ved en af disse rejser blev der i 1819 i Århus Amt fundet frem til to byfogder, som havde alvorlige kasse mangler i deres administration. Afhandlingens analyse beskæftiger sig i forlængelse heraf med det danske forvaltningssystem, dvs. både det administrative og det juridiske, behandling af disse to korrupsionssager.

Analysen peger på en høj grad af inert i den sene enevældes regerings behandling af de to byfogder, hvilket tillige kan aflæses i en meget mangelfuld lovgivning på området. Økonomiske hensyn syntes i den forbindelse at have forrang frem for etiske og principielle overvejelser. Omvendt skete der en gradvis bevægelse i regeringens syn på korrupte byfogder, hvilket til dels skyldtes befolkningens mulighed for at klage over statens embedsmænd, samt at retsvæsnen flere gange påpegede huller og mangler i den gældende lovgivning. En væsentlig pointe i konklusionen er, at selvom mange af kriterierne på den Weberske moderne embedsmand var opfyldt hos danske lokale embedsmænd i begyndelsen af 1800-tallet, så er dette ikke en garanti for en hæderlig og loyal embedsmandsstand. Fremkomsten af den hæderlige danske embedsmand har derfor snarere været en langstrakt dialektisk proces mellem de ydre fordringer, som staten stillede til ideen om den loyale statstjener og embedsmandens egen selvopfattelse.

II. *;Korrupsion i enevældens lokaladministration ; Kasse mangel blandt herredsfogder i de første tre årtier af 1800-tallet; af Dorte Christensen .*

Specialet er en undersøgelse af den sene enevældes holdning til og behandling af to udvalgte korrupsionssager hos herredsfogder i begyndelsen af 1800-tallet. Begge embedsmænd blev retsforfulgt, og analysen af de to sagsforløb viser, at den sene enevælde tog den offentlige korrupsion særdeles alvorligt. Regeringen og Frederik VI fulgte sagerne nøje og greb direkte ind i deres behandling, hvor underinstansernes fremgangsmåde blev opfattet som utilstrækkelig.

Den sene enevældes lovgivning omkring korrupsion var tvetydig på en række områder. Den hjemlede f.eks., at en embedsmand, der var i stand til at tilbagebetale sin gæld, kunne frifindes og genindsættes i sit embede. I de konkrete sager blev denne mulighed dog udelukkende anvendt, hvor man skønnede, at den pågældende embedsmand ikke havde haft bedrageri til hensigt.

Undersøgelsen viser endvidere, at der specifikt for herredsfogedembedet ikke fandtes en egentlig korrupsionslovgivning, hvilket under retssagerne blev forsøgt udnyttet til fordel for de anklagede. Hvor retsvæsenet opfattede de tiltalte som skyldige i korrupsion, tøvede domstolene imidlertid ikke med at idømme herredsfogderne lovens strengeste frihedsstraf, fæstningsarbejdet.

De to sager blev, sammen med en række lignende tilfælde, opdaget pga. regeringens inspektion af forholdene i de lokale embeder, og i den efterfølgende periode blev der endvidere gjort en stor indsats på lovgivningsområdet for at komme korrupsionen til livs. Den sene enevælde viste således stor handlekraft både i forbindelse med afsløringen af korrupsion, forfølgelsen af de enkelte sager og opstramningen af reglerne, der skulle forhindre fænomenets fortsatte udbredelse. Det er derfor muligt, at regeringens indgriben over for korrupsion allerede under den professionelle embedsstands tidligste fase har sat standarderne for eftertiden og dermed være en medvirkende årsag til nutidens relativt lave korrupsionsniveau.

III. ¿Christian Birch - en korrump embedsmand i centraladministrationen i begyndelsen af 1800-tallet¿ af Mette Frisk.

I specialet undersøges det sene danske enevældige styres syn på korrupsion og embedsetik ud fra Christian Birch-sagen, der formentlig er danmarkshistoriens største korrupsionssag inden for centraladministrationen. I år 1820 blev det opdaget, at den finansdeputerede og højt dekorerede embedsmand havde bedraget Statskassen for et beløb på 1.219.800 rigsbankdaler sølvmonnt svarende til minimum 659 gange hans egen årlige gage. Bedrageriet havde han gennemført ved at pantsætte statsobligationer, han havde ansvaret for i kraft af sit embede som finanssekretær, og selv indkassere fortjenesten. Birchs selvbestaldede udstedelse af statsobligationer havde stået på i over 18 år, og fortjenesten havde han brugt til at tilfredsstille sin abnorme trang til at spille i tallotteriet. Da sagen blev opdaget, valgte styret at behandle korrupsionsskandalen med den største diskretion og påtog sig straks hele Birchs gæld over for kreditorerne. Sagens gang ved domstolene viste, at lovgivningen for højtstående embedsmænds bedrageri var ufyldstgørende, og som konsekvens heraf blev Birch idømt en arbitrær straf. Dommen fra Højesteret blev fængsel på livstid, men Birch kom til at afsone straffen på meget lempelig vis i arresten på Kastellet. Det er et væsentligt karakteristikum ved sagen, at styret gennemførte en streng og grundig rettergang, men samtidig anstrengte sig til det yderste for at skåne sig selv og Birch for offentlig omtale. Statens interne "sygdom" ¿ korrupsionen ¿ måtte ikke udstilles for befolkningen.

På baggrund af Birch-sagen samt en række øvrige korrupsionssager blandt embedsmænd i centraladministrationen i begyndelsen af 1800-tallet konkluderes det i undersøgelsen, at den sene enevælde ikke havde formået at skabe rammerne for en hæderlig embedsstand. Udviklingen var formodentlig undervejs, men den var ikke et endegyldigt faktum i 1820'erne, som det tidlige er blevet fremhævet inden for forvaltningshistorien.

4.4.4. I 2000 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til en national rapport til EU-projekt om¿A European Criminal Record as a means of combating organised crime¿. Undersøgelsen er gennemført af cand. jur. Lene Ravn, Københavns Universitet, se rapporten "A European Criminal Record as a means of combating organised crime. National report for Denmark" af Lene Ravn. Delrapport til et

Falcone projekt, 2000/FAL/168, under ledelse af dr. Helen Xanthaki, Institute of Advanced Legal Studies, University of London.

Resumé af undersøgelsen:

Rapporten "A European Criminal Record as a means of combating organised crime" er det danske bidrag til et idéoplæg til skabelsen af, hvad man kunne kalde en "europæisk straffeattest". I rapporten besvares en række spørgsmål til beskrivelse af reglerne om registrering for kriminalitet som for eksempel, hvad en straffeattest omfatter, om kriminelle handlinger begået af udlændinge er omfattede og om samarbejdsrelationerne med fremmede myndigheder. Herudover indeholder rapporten blandt andet overvejelser om, hvorvidt et europæisk kriminalregister ud fra et dansk synspunkt ville være i strid med menneskeretlige grundsætninger og reglerne om beskyttelse af privatlivets fred. Videre nogle overvejelser af strukturel art, om hvilken dansk myndighed, som ville være egnet til at forestå overførelsen af kriminalregisteroplysninger til en europæisk database, samt om adgangen til data, herunder spørgsmålet om dataadgang for andre offentlige myndigheder end retssystemet - for eksempel kommuner i forbindelse med behandlingen af offentlige udbud og licitationer - eller adgang for private organisationer som for eksempel banker.

Det samlede projekt, som er afleveret til Den Europæiske Kommission, består af nationale rapporter fra alle 15 medlemslande i unionen og en samlende rapport, som er skrevet af projektets koordinator ud fra unionsretlige og retspolitiske synsvinkler.

4.4.5. I 2002 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til en national rapport til studenterprojektet *¿Natteravnene i Ringsted¿*. Undersøgelsen er gennemført af Bonnie Hall, Juridisk Fakultet, Københavns Universitet.

Resumé af undersøgelsen:

Det drejer sig om en empirisk undersøgelse af Natteravnene i Ringsted. Natteravnene er en forening af frivillige voksne, der yder en social indsats ved at gå rundt på gaden om natten og holde opsyn med de unge. Undersøgelsen viser, at den typiske natteravn er en engageret forælder i 40¿erne, som har teenage-børn, og som generelt er meget aktiv i frivilligt arbejde. Det er i høj grad en følelse af ansvar og gæld til samfundet og et socialt overskud, der motiverer folk til at være natteravne, hvorimod opfattelsen af kriminalitet og utryghed i samfundet har mindre indflydelse. Der er en personlig- og social gevinst ved at være natteravne, samtidigt med at det har afdramatiserende effekt på Natteravnenes opfattelse af ungdoms- og kriminalitetsproblemer.

Natteravnene har en tryghedsskabende funktion over for unge, som befinder sig i gademiljøet, og som er forberusede til at tage vare på sig selv. I rapporten fremhæves, at Natteravnene har en præventiv virkning i forhold til de ¿opnåelige unge¿, der begår mindre alvorlig kriminalitet, hvorimod de ikke har nogen effekt på en lille hård kerne af ¿uopnåelige¿ kriminelle.

Denne undersøgelses konklusioner afviger fra resultaterne af anden forskning om Natteravne, hvilket indikerer, at konceptet og dets medlemmer kan have ændret karakter, og/eller at der er store forskelle mellem de nordiske Natteravne-foreninger, trods ensartet retningslinier.